

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 8 juli 1914 kl. 1 e. m.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 3 angående herr Anderssons i Knäppinge motion, nr 60, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående bibehållande av den vissa socknar å Öland tillkommande rätt till utsyning av ved och virke från Böda kronopark.

I motion inom andra kammaren, nr 60, har herr Andersson i Knäppinge hemställt, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida icke den, sedan äldre tider, norra Ölands skogsfattiga socknar tillkommande utsyningsrätt från Böda kronopark må fortfarande till denna befolknings nytta och fördel utgå.

Till stöd för denna hemställan har motionären åberopat motiveringen för sin motion nr 246 vid 1914 års första riksdag. Denna motivering var av följande lydelse.

Ifrån äldre tider hava tio av Ölands nordligaste socknar genom s. k. utsyning utfått ved och virke från Böda kronopark. Denna servitutsrätt torde hava sin naturliga förklaring däruti, att då stora sträckor av Öland saknade skog, måtte befolkningen få sina virkesbehov tillgodosedda från befintliga kronoallmänningar eller, som de i början av 1800-talet ansågos, som kronans jaktparker. Huru denna befolknings rätt med avseende på tillgången av ved och virke så småningom sedan år 1813 förlorat denna rätt framgår av följande utdrag ur kungl. brev:

Motionen.

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 13 saml. 4 avd. 3 häft. (Nr 3). 1

Nåd. instruktionen den 6/5 1813 för kommitterade till utmarkernas fördelning på Öland § 2 förordnar, att Böda skogsallmanning skall från delningen undantagas, avskiljas och rörläggas till innevånarnes på ön gagn, vilka av skog vore i behov och vilka ägde rätt att begära och efter tillgång erhålla utsyning.

Nåd. brevet den 29/10 1816 fastställer och stadfäster den undantagna och avrösade kronoallmanningen Böda, som blivit till de tio socknarne i norra motet upplåtna, för att för närvarande därstädes åtnjuta nyttjanderätt.

Nåd. brevet den 18/1 1825 stadgar bland annat, att som villkor för erhållande av utsyning från kronans allmanning å Öland skall ansökingen bifogas bevis om fullgjord, i nämnda nåd. brev ålagd planterings-skyldighet för utsyningstagare, utan vilken fullgjord plantering något virkesunderstöd icke erhålles från kronoallmanningen.

Kungl. kammarkollegium har den 6/3 1833 i underdånigt utlåtande yttrat, att Böda skog å norra udden av Öland av ålder innehaft samma natur och egenskap med övriga på Öland befintliga allmanningsskogar, vilka likasom landet i allmänhet varit ansedda för kronans »gehäg eller park».

Nåd. brevet den 28/4 1836 har Kungl. Maj:t funnit ostridigt att Böda skog är av kronoparks natur samt beslutat att: Böda kronopark skall för kronans räkning bibehållas och förordnat: att hemmanen i Böda, Högby, Källa, Pärnäs, Föra, Löt, Alböke, Ekby, Köping och Bred-sättra socknar, vilka hittills erhållit utsyning, skola som hittills mot lämplig betalning årligen erhålla 8 lass pr hemman och att för varje utsynat lass skall till skogsplanteringskassan erläggas 8 sk. banko av utsyningstagaren.

Vid denna bestämmelse behölls utsyningsrätten och användes även flitigt av befolkningen, till dess genom nåd. brev den 6/11 1891 samma utsyningsrätt bibehölls för en 5-års period, men priset på ved och virke ökades till 24 sk. banko pr lass, således tredubblades.

Utsyningsrätten har genom kungl. brev vidare förnyats för varje 5-års period efter den tiden, men villkoren för utfäendet av utsyning har väsentligt försvårats, och ved och virkespriserna hava satts i jämn-höjd med vad kronan kan få å vanliga skogsförsäljningar. Således är, praktiskt taget, utsyningsrätten indragen, om den än formellt finnes kvar. Detta bevisas även därigenom, att ingen nu i regel använder sig av denna rätt.

Medgivnas måste dock att denna inskränkning från kronans sida

är till stort men för den ofta i mindre goda ekonomiska förhållanden varande öbefolkningen, som genom detta tvingas att från fastlandet skaffa det mesta av sitt ved- och virkesbehov. Det synes mig vara rätt att en ö som Öland skulle få behålla de naturtillgångar där finnas inom eget område till ortens behov och utveckling i första hand och att vad däröver kan finnas i tillgångar av produkter må exporteras.

Frågan om utsyningsrättigheterna å kronoparker var föremål för uppmärksamhet av riksdagens år 1875 församlade revisorer. Dessa anförde då följande:

Historik.
*Riksdagens
revisorer
år 1875.*

Jämlikt särskilda nådiga brev av den 8 december 1832 och den 15 juni 1861 hava åtskilliga boställs- och hemmansinnehavare inom Älfsborgs och Skaraborgs län fått sig medgiven rätt till bete å kronoparkerna Halle- och Hunneberg för ett visst antal kreatur samt till utsynning därstädes av skogseffekter emot avgift för betets begagnande av 9 kappar korn för varje häst och 6 kappar korn för varje nötkreatur samt för skogseffekter av 3 kronor för en famn ved och 75 öre för en timmerstock. Då dessa avgifter förefallit revisorerna under nuvarande prisförhållanden vara synnerligen lågt beräknade samt dessutom mulbetesrätten otvivelaktigt är för de ifrågavarande skogarnas bestånd och tillväxt hinderlig, har det synts revisorerna i skogskulturens intresse väl förtjäna utredas, huruvida förr bemälda boställs- och hemmansinnehavare må kunna anses äga några i lag grundade anspråk på ifrågavarande mulbetes- och utsyningsrätt samt om icke i sådan händelse det skulle såväl i förehavande fall som andra, vilka vid ärendets utredning kunna finnas med detsamma likartade, vara för staten mest fördelaktigt att för frånträdande av dylika rättigheter utgiva skälig lösen.

Med anledning av bland annat ovannämnda anmärkning av riksdagens revisorer ingav skogsstyrelsen den 11 juli 1878 till Kungl. Maj:t ett underdånigt memorial angående utsyningsrätten å Böda kronopark, vilket synes vara av grundläggande betydelse för ifrågavarande ärendes belysning.

Detta memorial var av följande lydelse:

*Skogsstyrel-
sens memorial
den 11 juli
1878.*

Under återopande av sitt underdåniga memorial den 31 december sistlidet år, angående utsynings- och betesrätten å kronoparkerna Halle- och Hunneberg, samt av vad riksdagens år 1875 församlade revisorer vid granskning av 1873 års statsförvaltning anført rörande tjänstbarhe-

ter å kronoparkerna, får skogsstyrelsen, sedan utredning såvitt ske kunnat härstädes ägt rum i fråga om förment rätt till utsyning och bete å Böda kronopark å Öland, beträffande detta ämne underdånigst andraga följande.

Av kronans fordom betydliga skogar och utmarker å Öland blev en del försåld, en annan del överlämnades, dock mot viss planterings-skyldighet, åt öns befolkning jämlikt den nådiga instruktion, som med avseende därå den 6 maj 1813 utfärdades för kommitterade till markernas fördelning mellan hemmans-, boställs- och lägenhetsinnehavare; den återstående, på nordligaste udden av ön belägna delen av kronans skogar bibehölls under namn av Böda kronopark.

Likasom vad angår de försålda, kronan således för all tid från-gångna trakterna, skulle ej heller i fråga om de till öns befolkning en gång för alla överlämnade kronomarkerna här vara något att orda, så framt ej överlåtelsen av dessa senare stode i ett visst förhållande till ut-syningsrätten å Böda kronopark. Detta synes emellertid vara fallet enligt nådiga brevet den 18 januari 1825, beträffande jordinnehavarnes planteringsskyldighet, genom vilket förordnas, att varje innehavare av hemman, lägenhet eller boställe, som erhållit andel i den för detta kronomarken, skulle från och med år 1826 räknat å sina ägor årligen plan-tera sexton träd efter eget val av ask, alm, asp, oxel, pil, lind, tall och gran eller fruktträd, samt inhägna och freda planteringstrakten, och att inhyses hjon, som hade livstidsbesittning å utmarkslägenhet, likaledes skulle plantera två plantor av nämnda träd, att för underlåtenhet här-utinnan skulle bötas 1 rkd. bco. för varje träd, som borde men ej hade blivit planterat, varjämte understöd till vedbrand och timmer från kro-nans skog endast finge åtnjutas av den, till vars utsyningsansökan fun-nes bifogat bevis över fullgjord planteringsskyldighet, att länsstyrelsen genom föranstaltande dels av en lättfattlig handledning i trädplantering, vilken bland allmogen borde spridas, dels av kostnadsfri tillgång av frö och plantor skulle underlätta samt såväl själv som genom byarnas ord-ningsmän med yttersta omsorg övervaka verkställigheten av planterings-skyldigheten, ävensom att, jämte de medel, som hos hushållningssällska-pet funnos tillgängliga för Ölands behov, en planteringskassa skulle bil-das av de böter, som i följd dels av försummad plantering dels av ur-aktlåtenhet dels fel av ordningsman inflöte.

Av anförda nådiga brev framgår visserligen, att befolkningen på ön av ålder åtnjutit virkesunderstöd genom utsyning från kronans sko-gar därstädes, men även att denna förmån sedan år 1826 varit förbun-

den med en viss planteringsskyldighet, utan vilkens uppfyllande utsyning ej medgäves.

Sedan emellertid de då återstående kronoskogarna å Öland blivit, med undantag av Böda kronopark, försålda, reglerades, dock utan att den först stadgade planteringsskyldigheten omförmäldes, genom nådigt brev den 23 april 1836 utsynings- och även betesförmånen å denna park, som enligt upprättad hushållningsplan skulle, oberäknat en tvistemark om 300 tunnland, innehålla 10,243 tunnland, 28 kappland, uppskattade att årligen avkasta 2,696 famnar i timmer och ved.

Sistnämnda nådiga brev bestämmer bland annat, som ej angår utsynings- och betesförmåner:

att, med undantag av byarna Bränsle, Byrum, Enerum, Jägerum, Getterum, Grankulla, Hunderum, Mällby, Skäftekärr, Norrböda, Sjötorp, Mickelsmad och Maderna, samt Torp och Stora Mossa i Böda socken, vilka hade egen skogstillgång, övriga i de tio socknarna Böda, Högby, Källa, Pärnäs, Föra, Löt, Alböke, Ekby, Köping och Bredsättra belägna, skoglösa hemman, som dittills åtnjutit utsyning, skulle likasom förut, dock emot avgift tillsvidare bestämd till 8 sch.bco lasset, årligen erhålla åtta lass ved på varje helt hemman och i förhållande därtill å hemmansdelar, samt prästerskapet dessutom såsom förut, utöver ovannämnda utsyning för hemman, omkring 120 lass eller 40 famnar, varvid det skulle bero på kronoparkens skogavkastning, huruvida utsyningen åt de skogbehövande framdeles kunde något ökas;

att utsyning av timmer, uppå därom hos länsstyrelsen av hemmansägarna gjord anmälan och mot betalning, som tillsvidare bestämdes till 24 sch.bco. för 100 kubikfot timmer, skulle utav det årliga hygget i mån av tillgång särskilt tilldelas dem, som behörigen styrkte sitt behov därav;

att torpare och inhyses-hjon skulle tillsvidare vara tillåtet i skogsbetjäningens närvaro utan betalning från kronoparker avhämta nedfallna grenar och kvistar; samt

att de hemman, som vid skedd undersökning visats vara i behov av betesförmån å kronoparken, skulle för ett antal av 340 nötkreatur och hästar samt 325 får därav få sig begagna emot avgift, som tillsvidare skulle erläggas med 16 sch. bco. för nötkreatur eller häst och 1 sch.bco för får; allt dock så vida skogshushållningen å parken sådant fortfarande i framtiden medgäve;

varjämte samma kungl. brev stadgar, att de kostnader, som hem-

mansägarne vid kronoparkens uppmätning år 1810 fått vidkännas, skulle dem ersättas.

Genom nådigt brev av den 20 juni 1855, således efter de bekanta våldsamheter, för vilka Böda kronopark av Ölands befolkning gjordes till skådeplats, förordnades påtagligen med anledning av dessa dels om förstärkt skogspersonal, dels om inlösen efter hand av de å parken belägna enskilda hemmanen, dels även i fråga om väckt förslag rörande uppförande av en mur tvärt över Öland, vilken skulle skilja kronoparken från den övriga ön; men uti samma nådiga brev förklarades också, att den ovan omförmälda utsyningsförmånen även framgent finge åtnjutas, endast med den skillnad, att utsyningstagarna ej vidare tillåtos själva upphugga utsyningsvirket, vilket däremot skulle ske genom skogsbetjäningens försorg och på bekostnad av utsyningstagarna, som enligt av länsstyrelsen för fem år i sänder fastställd taxa hade att betala upphuggningskostnader och dessutom själva virket med en till 50 öre för lass ved och 1 rkd. 50 öre för 100 kubikfot timmer förhöjd avgift.

Vad åter betesförmånerna angår, hade redan genom nådigt brev den 3 juli 1840 förordnats, att hela Böda kronopark skulle efter laga stängseldelning infredas och allt betande därstädes vara vid vite och ansvar förbjudet intill dess de hemmansåbor, som för sina kreatur önskade begagna bete å parken, ginge i författning om uppförande av de hägnader därinom, vilka för de besädda fältens fredande kunde erfordras. Den år 1836 villkorligt medgivna betesförmånen kunde således genom den senare bestämmelsen och redan då enligt nådigt brev den 20 juni 1856 medel till rågångshägnadens uppförande blivit anslagna anses vara avlyst. Men efter det Böda socknemän, åtagande sig stängselskyldighet såväl i sina rågångar emot parken — vilket dock ej innebär mer än nu gällande stängselförordning föreskriver — som ock vid infredandet av de besädda trakterna genom ortens riksdagsman anhållit att om och mot förhöjd betesavgift framgent såsom tillförene för sina kreatur få till mulbete begagna parken, har Kungl. Maj:t genom nådigt brev den 11 maj 1860 tillsvidare medgivit bemälde socknemän förnyad betesförmån med villkor, att de mot kostnadsfritt erhållande av erforderligt stängselvirke skulle i övrigt på egen bekostnad i laggillt skick uppföra och framgent så länge ifrågavarande förmån fortfarande vid ansvar efter lag och skyldighet till skadeersättning underhålla all den stängsel inom parken, som kunde anses nödig för fredande av flygsandsfälten och övriga skogbesädda trakter därstädes, och skulle länsstyrelsen inkomma med underdånigt förslag såväl å antal nötkreatur samt hästar, vilket ansåges

kunna utan olägenhet till betande å parken intagas, som ock till taxa å betesavgiften ävensom till de ordningsstadgar, vilka kunde finnas erforderliga för att så vitt möjligt förekomma ohägn och skada.

Som dock vid lagligen utlysta sammanträden med Böda socknemännen den 16 juni och i augusti månad år 1871 dessa då ej velat underkasta sig ovannämnda stängselskyldighet, så har förbemälda förslag av länsstyrelsen ej avgivits.

Sedermera har någon förordning rörande tjänstbarheterna å Böda kronopark ej utfärdats förrän — i följd av en vid nästföregående riksdag väckt motion, föranledd av de inköp, som enligt föreskrifter i 1855 års kungl. brev tid efter annan ägt rum av åtskilliga å nämnda kronopark belägna och därefter till densamma utlagda hemman — genom nådigt brev den 29 oktober 1875 stadgats att förvärvande av mark till kronopark ej må grundlägga anspråk från kronans sida om inskränkning eller förändring till dess förmån i den hägnadsskyldighet, som förut varit med markens ägande förenad; och hava till åtlydnad härav, då de till kronoparken inköpta hemmanen i Böda således ej skulle njuta den befrielse från hägnadsskyldighet, som i avseende å äldre kronoparker finnes stadgad, kronans hägnadsandelar i dessa hemmans mot enskilda ägor stötande rågångar efter stängseldelning numera blivit på bekostnad av reservationsanslaget för skogsväsendet uppförda, varigenom även föreskriften i ovan åberopade kungl. brev av den 3 juli 1840 om parkens fullständiga fredande fortfarande finnes behörigen iakttagen.

Som nu — enligt vad jägmästaren i Ölands revir anført uti en av länsstyrelsen i Kalmar från honom infordrad och den 31 december 1874 avgiven förklaring rörande en del åboars klagan över dem av jägmästaren förvägrad utsyning å kronoparker — den i 1825 års kungl. brev föreskrivna och såsom villkor för åtnjutande av utsyning från kronoskog uppställda planteringsskyldighet ingenstädes blivit behörigen fullgjord, för vilken uraktlåtenhet de stadgade, numera till högst betydliga belopp uppgående böterna ej heller blivit guldne, samt då det ej saknades exempel att befolkningen i de norra utsyningssocknarne förskaffat överlåtelse av de sydligare socknarnes utsyningsvirke för att därmed driva handel, varav ville synas, att något verkligt behov av virkesunderstöd ej förefunnes, så har jägmästaren år 1873 och 1874 efter erhållen kännedom om nyssnämnde kungl. brev ej ansett sig hava befogenhet att till de i 1836 års kungl. brev uppräknade socknarna utsyna det virkesbelopp av, gren- och kvistved oberäknad, omkring 650 famnar, eller närmare en fjärdedel av kronoparkens årliga virkesavkastning, vartill dessa socknar i

följd av sistberörda kungl. brev ansågo sig berättigade, förrän han genom länsstyrelsens utslag av den 6 februari 1875 uppå åboarnas förberörda klagan ålades utlämna de för tvenne år innehållna utsyningsbeloppen.

Visserligen måste vid det förhållande, att den förut föreskrivna planteringsskyldigheten ej finnes omförmäld i kungl. breven av 1836 och 1855 såsom villkor för den utsyningsförmån, som där beviljas vissa socknar, jägmästarens åtgärd att vägra utsyning ogillas, men som föreskrifterna i 1825 års kungl. brev, om de än fallit i glömska, likväl icke blivit upphävida, vill det, såsom skogsstyrelsen även här ovan antytt, synas, som den uraktlåtne planteringsskyldigheten och utsyningsförmånen ingalunda saknade samband, varför ock med hänsyn till de olägenheter, som äro med tjänstbarheter förenade såväl i och för själva skogsskötseln som i finansiellt avseende, skogsstyrelsen anser sig böra i underdånighet hemställa, huruvida ej utsyningsförmånen å Böda kronopark må kunna förklaras hava upphört, eller, om sådant ej låter sig göra, att då undersökning av en utav skogsstyrelsen å ena sidan och utsyningsstagarna å den andra utsedd nämnd må företagas till utrönande av värdet av denna förmån i och för dess avlösande, på sätt riksdagens revisioner antytt, varvid dock avseende lärers böra fästas därå, att anspråken på förmåner motvägas av uraktlätne skyldigheter.

Beträffande åter den genom 1860 års kungl. brev Böda socknebor tillsvidare beviljade betesrättsförmån, så ock då dessa sedermera vägrat fullgöra de för betets åtnjutande stadgade villkor, torde väl medgivande av denna förmån utan vidare kunna anses förfallet, men som dock vid en sistlidet år å Böda kronopark förrättad inspektion sockneboarne ånyo med åberopande av berörda nådiga brev gjort anspråk på betesrätt, hemställer styrelsen på nyss ifråga om tjänstbarheter underdånigst anförda skäl, att i sammanhang med nådigt beslut rörande utsyningen jämväl måtte förklaras, att betesrätt å kronoparken ej må äga rum i annan ordning, än som av gällande skogsförordning för dylika skogar bestämmes.

Kungl. Maj:t anbefalldes med anledning av ovannämnda memorial den 1 april 1880 skogsstyrelsen att efter inhämtande av vederbörande skogsförvaltnings och Kungl. Maj:ts befallningshavandes yttranden inkomma med förslag för en tid av fem år från och med år 1882 såväl till den förhöjning i avgifterna för de olika slagen av utsyningsvirke, som kunde anses av omständigheterna skäligen påkallad, som till de övriga bestämmelser i avseende på utsyningsförmånens åtnjutande, vilka ur skogshushållningens synpunkt kunde anses erforderliga.

I memorial den 21 november 1880 hade därefter skogsstyrelsen med överlämnande av inhämtade yttranden från vederbörande skogsförvaltning och kronofogde samt Konungens befallningshavande i Kalmar län avgivit förslag i omförmälda hänseende och därvid beträffande utsyningen till vedbrand, som utginge med visst antal lass om $33\frac{1}{8}$ kub.-fot för helt hemman, anført, att för vinnande av ett i ekonomiskt avseende någorlunda tillfredsställande resultat av kronoparkens förvaltning erfordrades, att betalningen för det virke, som för nyssberörda ändamål från parken utsynades, icke alltför mycket understege virkets verkliga värde. Men att då utsyningsförmånens bibehållande ansetts vara av behovet synnerligen påkallad och vid sådant förhållande hänsyn jämväl borde tagas därtill, att för den utsynade veden hittills erlagts en ganska ringa avgift, ansåg skogsstyrelsen sig böra hemställa, att till grund för bestämmande av avgiften för det virke, som under nästkommande fem år komme att till vedbrand utsynas, måtte få läggas det för dylikt virke i orten nu gällande pris, vilket, enligt vad skogsförvaltningen upplyst, utgjorde 4 kr. 67 öre för varje lass tallved och 4 kr. för varje lass granved, minskat med 25 procent, varjämte, enär det för utsyningstagarne vore av vikt att betalningen av virket vore på förhand bestämd och icke gjordes beroende därav, huruvida utsyning erhöles i det ena eller andra trädslaget, hemställdes, att avgiften för varje lass ved av fullgod beskaffenhet måtte bestämmas till ett medeltal mellan de efter angivna grund uträknade prisen för de olika trädslagen, helst vid vedlassens hopläggning icke utan svårighet och omgång kunde undvikas att tall- och granved blandades tillsammans.

I fråga om utsyningen av timmer hade skogsstyrelsen, med erinran att berörda utsyning icke vore till beloppet bestämd utan berodde av de utsyningsberättigade hemmanens behov av virke till byggnader och reparationer, förmält, att därest priset å detta virkesslag sattes alltför lågt i förhållande till verkliga värdet det vore att befara att en alltför stor del av kronoparkens dyrbaraste virke skulle till förfång för andra skogsbehövande för underpris tagas i anspråk av de utsyningsberättigade socknarna. Med anledning härav och då det i allt fall vore en betydande förmån för de utsyningsberättigade att utom tävlan med virkesköpare å kronoparken erhålla nödigt byggnadsvirke, hade skogsstyrelsen föreslagit, att utsyningsavgiften för tinret, som, enligt vad skogsförvaltningen meddelade, under de sistförflutna sju åren betingat ett pris per kub.-fot av 18 till 25 öre för tall- och 17—20 öre för granträd av större dimensioner, 16 till 18 öre för tall- och 15 till 17 öre för granträd av medel-

Skogsstyrelsens memorial den 21 november 1880.

stora dimensioner samt 14 till 16 öre för tall- och 13 till 15 öre för granträd av mindre dimensioner, måtte, upphuggningskostnaden oberäknad, bestämmas till pris som med 20 procent understege nyssnämnda pris.

Kungl. brevet
den 8 decem-
ber 1881.

Kungl. Maj:t fastställde därefter i brevet den 8 december 1881 den betalning, som skulle av utsyningsstagarne erläggas, till följande belopp, huggningskostnaden oberäknad, nämligen

för *ved* med tre kronor 25 öre för varje lass fullgott virke av vare sig tall eller gran eller båda trädslagen tillsammans, dock att, om mindre gott virke lämnas, högst två lass dylikt virke skola anses motsvara ett lass fullgott, huggarlönen likväl beräknad för den myckenhet, som verkligen lämnas,

för *timmer* 12—20 öre kub.-foten efter trädens tjocklek.

Samma bestämmelser hava sedan för en femårsperiod i sänder av Kungl. Maj:t fastställts i nådiga breven den 27 augusti 1886, den 6 november 1891, den 2 oktober 1896 och den 15 november 1901.

Domänstyrel-
sens yttrande
den 7 augusti
1909.

Då ny ansökan om utsyningsrätt år 1909 inkom, avgav domänstyrelsen däröver följande yttrande, vilket här återgives, då det innehåller samtliga villkor, på vilka det senaste kungl. brevet grundar sig.

Hos domänstyrelsen hava vid kommunalstämmor av hemmans- och lägenhetsinnehavare inom Högby, Källa, Pärsnäs, Föra, Löts, Alböke, Ekby, Köpings, Bredsättra och Böda socknar å Öland valda ombud anhängit, att sagda kommuner måtte på möjligast billiga villkor återfå deras av ålder åtnjutna rätt till utsyning å Böda kronopark.

Överlämnande ärendet för Eders Kungl. Maj:ts nådiga prövning jämte av styrelsen över ansökningen inhämtade yttranden från vederbörande jägmästare och överjägmästare får styrelsen i underdånighet anföra följande.

Jämlikt Eders Kungl. Maj:ts nådiga brev den 23 april 1836 tillerkändes ägare och innehavare av jord inom de tio norra socknarna å Öland, med visst undantag för Böda socken, bland annat rätt till viss utsyning av ved och, i mån av tillgång, även av timmer, allt mot lämplig betalning.

Eders Kungl. Maj:t har sedermera upprepade gånger för fem år i sänder meddelat bestämmelser i fråga om de villkor, under vilka sådan rätt till utsyning skulle få åtnjutas, senast genom nådigt brev den 15 november 1901 för femårsperioden 1902—1906.

Enligt vad jägmästaren upplyst, har emellertid under de senare åren någon begäran om sådan utsyning icke framställts.

I det av jägmästaren avgivna förslag till ändringar i förut gällande bestämmelser angående villkoren för rätt till utsyning och därför anförda skäl får styrelsen i huvudsak instämma, dock synes styrelsen att prövningen av ansökningarna om utsyning och meddelande av beslut, huruvida visst hemman skall erhålla utsyning, icke lämpligen kan verkställas av styrelsen, utan fortfarande bör tillkomma Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande i Kalmar län, varjämte styrelsen i likhet med överjägmästaren anser att de villkor för utsyningsens åtnjutande, som Eders Kungl. Maj:t kan komma att fastställa, böra gälla för tiden $\frac{1}{1}$ 1909— $\frac{3}{12}$ 1913.

Styrelsen får alltså i underdånighet hemställa att Eders Kungl. Maj:t för rätt till sådan utsyning, varom här är fråga, täcktes bestämma följande villkor att gälla under femårsperioden 1909—1913.

För det virke, som under tiden till och med år 1913 kan komma att från Böda kronopark utsynas till hemman och lägenheter, vilka hittills åtnjutit dylik förmån, skall betalning av utsyningstagarne erläggas med följande belopp, huggningskostnaden oberäknad, nämligen:

för ved med tre kronor 30 öre för varje lass om $33\frac{1}{3}$ kubikfot fullgott virke;	
för timmer, lika för tall och gran,	
för träd om 20—25 cms. diam. utanpå barken, 1.3 m. över marken kr.	4: 50 pr kbm.
» » » 26—30 » » » » » » » » » »	5: 50 »
» » » 31—35 » » » » » » » » » »	7: — »
» » » 36—40 » » » » » » » » » »	8: — »
» » » 41 och grövre » » » » » » » » » »	10: — »

Utsyningstagare skall vara skyldig åtnöja sig med att som vedvirke utsynas, förutom fullgod ved, även duglig torrskog, vindfällen, rensningsvirke, toppar m. m., efter avverkningen, under villkor att det härövan för fullgod ved bestämda priset efter jägmästarens beprövande minskas i förhållande till vedens värde.

Utsyningstagare skall vara skyldig att själv ombesörja och bekosta upphuggning och avforsling av till honom utsynat virke; dock må utsyningstagare inom de fem sydligare socknarna Löt, Alböke, Ekby, Köping och Bredsättra, som därom samtidigt med utsyningsansökningen gör särskild begäran, vara berättigad att få virket upphugget genom jägmästarens försorg mot erläggande av den betalning, som härför utgives.

I avseende på ordningen för åtnjutande av utsyning från kronoparken under nämnda tid får styrelsen föreslå följande bestämmelser.

Den till jägmästaren lämnade, socknevis upprättade förteckning över

de till utsyning berättigade hemmanen med dem åsatt mantal skall vara att tillgå hos jägmästaren.

Jägmästaren skall före den 15 maj varje år låta i vederbörande kyrkor kungöra å vilka trakter utsyningsvirket för det löpande året är avsett att uttagas.

Innehavare av till utsyning berättigat hemman, som önskar åtnjuta utsyning, skall före den 1 juni varje år hos vederbörande länsman därom göra skriftlig anmälan med angivande av hemmantalet å sitt innehavande hemman, det belopp vedvirke som önskas, det ändamål för vilket utsyning av timmer sökes, samt beloppet av det för detta ändamål behövlige virke jämte dess beskaffenhet och dimensioner.

Länsmannen skall, sedan han med biträde av ojävig god man på utsynings sökandens bekostnad verkställt syn till utrönande av det uppgivna timmerbehovets verklighet och av det för ändamålet erforderliga antalet timmer, före den 1 juli till jägmästaren avlämna inkomna utsyningsansökningar jämte däröver upprättad förteckning, upptagande för varje utsynings sökande såväl det belopp av ved och annat virke, om vars erhållande framställning blivit gjord, som det timmerbelopp, vars beviljande vid synen tillstyrkts, ävensom den ordning, varefter, i händelse av bristande tillgång å timmer å avverkningstrakterna, ansökningarna om timmerutsyning med hänsyn till behovens art böra tillgodoses.

Efter att, i händelse kronoparkens virkesavkastning för året icke medgiver utsyning av allt det begärda timret, hava inhämtat yttrande jämväl från kronofogden rörande den ordning, i vilken ansökningarna om timmerutsyning kunna anses företrädesvis förtjäna avseende, skall jägmästaren före den 1:sta augusti till Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande i länet insända samtliga utsyningsansökningarna med däröver avgivna yttranden jämte uppgift å tillgången på timmer samt eget yttrande.

Efter prövning av de sålunda inkomna handlingarna bör Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande före den 1:sta september låta tillställa jägmästaren utsyningslängd, upptagande varje hemman, som fått sig utsyning av timmer beviljad, antalet timmer samt deras storlek och beskaffenhet.

Med ledning av ovanberörda förteckning å de till utsyning berättigade hemman och i enlighet med den av Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande meddelade utsyningslängden samt inkomna ansökningar om utsyning av ved skall jägmästaren verkställa utsyningen för året samt därefter dels ombesörja upphuggning för minsta möjliga kostnad av till de inom socknarna Löt, Alböke, Ekby, Köping och Bredsättra bosatte

utsyningsstagare, vilka samtidigt med ansökningen om utsyning anhållit få sin utsyning upphuggen, utsynat virke och ved, den senare i lass om $33\frac{1}{8}$ kubikfot, dels och låta minst två veckor förut genom kronobetjäningens försorg i vederbörande socknars kyrkor kungöra, såväl å vilken eller vilka trakter av kronoparken utsyning ägt rum, som ock tiden för avverkning och avhämtning, med iakttagande härvid att för varje utsyningsstagare angivas de honom tillkommande virkesbelopp i hela lass ved samt i stycketal och kubikinnehåll av timmer ävensom priset å virket och kostnaden för upphuggningen.

Betalningen för virket och upphuggningskostnaden skall erläggas till kronofogden, som till ledning vid uppbörden bör genom jägmästarens försorg få sig tillställt erforderligt antal exemplar av samtliga nyssnämnda kungörelser.

Kronofogdens kvitto å erlagd betalning skall överlämnas till jägmästaren å den för virkets avhämtning kungjorda tid vid äventyr att virket i annat fall icke får avhämtas.

Virke, som icke blivit i behörig tid och ordning betalt eller icke å den utsatta tiden avhämtats, skall för kronans räkning säljas, utan rätt i senare fallet för den, för vilkens räkning virket blivit utsynat, att återfå den för virket möjligen erlagda betalning eller att få ersättning för därå möjligen nedlagt arbete med upphuggning.

Det kungl. brev, vari de av domänstyrelsen föreslagna nya villkoren fastställdes, utfärdades den 3 september 1909.

Sedermera har under år 1913 ny ansökan om utsyningsrätt ingivits. Över denna ansökan avgav domänstyrelsen den 15 januari 1914 följande yttrande.

Hos domänstyrelsen hava vid kommunalstämma med Köpings kommun valda ombud samt riksdagsmannen Pehr August Andersson, Knäppinge, anhållit, att hemmans- och lägenhetsinnehavare inom Högby, Källa, Pärnsås, Föra, Löts, Alböke, Ekby, Köpings, Bredsättra och Böda socknar måtte på förenklade villkor få deras av ålder åtnjutna rätt till utsyning i Böda kronopark förnyad på ytterligare fem år.

Överlämnande ärendet för Eders Kungl. Maj:ts prövning jämte av styrelsen över ansökningarna inhämtade yttranden från vederbörande överjägmästare och jägmästare får styrelsen i underdånighet anföra följande.

Jämlikt Eders Kungl. Maj:ts nådiga brev den 23 april 1836 till-

*Domänstyrel-
sens yttrande
den 15 januari
1914.*

erkändes ägare och innehavare av jord inom de tio norra socknarna å Öland med undantag för Böda socken bland annat rätt till viss utsyning av ved och i mån av tillgång även av timmer, allt mot lämplig betalning.

Eders Kungl. Maj:t har sedermera upprepade gånger på fem år i sänder meddelat bestämmelser i fråga om de villkor, under vilka sådan rätt till utsyning skulle få åtnjutas, senast genom nådiga brevet den 3 september 1909 för femårsperioden 1909—1913.

Enär under senaste femårsperioden och även under ett flertal år dessförinnan ingen begäran om utsyning av här ifrågavarande slag framstälts, och då det synes styrelsen olämpligt, att vissa socknar, vilka dessutom numera ej äro särskilt illa lottade i fråga om möjlighet att för skäligt pris skaffa sig ved och virke, skola åtnjuta undantagsställning vid utsyning från kronans mark, får styrelsen i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes lämna den gjorda framställningen utan avseende samt förklara, att den genom ovanberörda nådiga brev den 23 april 1836 medgivna rätten till utsyning mot betalning från kronoparken Böda skall upphöra.

Skulle Eders Kungl. Maj:t emellertid finna skäl förnya tillståndet till utsyning för ytterligare fem år, får styrelsen i underdånighet hemställa, att samma villkor, som äro föreskrivna genom nådiga brevet den 3 september 1909, måtte fastställas att gälla i ytterligare fem år till den 1 januari 1919, med tillägg endast, att länsman, när han håller syn för uppskattning av virkesbehov, skall åtnjuta ersättning enligt gällande rese-reglemente.

Detta ärende är ännu beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

*Utskottets
yttrande.*

Av ovan återgivna utförliga historik framgår bland annat, att de prisförhöjningar å utsynat virke från Böda kronopark, som år 1881 vidtogos, väsentligen tillkommo på grund av anmärkning av riksdagens revisorer mot de låga prisen. Det framgår vidare, att samma pris sedermera bibehållits ända till år 1909, då en mindre förhöjning skedde, och att sålunda motionärens uppgift, att vedpriset år 1891 tredubblades samt att villkoren sedan dess försvårats och prisen ökats till jämnhöjd med vad kronan kan få å vanliga skogsförsäljningar, icke torde åtminstone vad veden angår vara med de verkliga förhållandena överensstämmande. Då vedprisen år 1881 sattes 25 procent lägre och virkesprisen 20 procent lägre än de i orten vanliga och samma pris sedan dess varit gällande ända till år 1909, trots en allmän prisstegring ägt rum, synes någon anmärkning mot alltför höga pris ej kunna göras.

Domänstyrelsen har vidare i sin skrivelse den 15 januari innevarande år framhållit, att de socknar, varom det här är fråga, »numera ej äro särskilt illa lottade i fråga om möjlighet att för skäligt pris skaffa sig ved och virke», och anser det därför olämpligt, att de skola åtnjuta undantagsställning vid utsyning från kronans mark.

Då sålunda de år 1881 vidtagna prisförhöjningar tillkommit med anledning av anmärkning från riksdagens revisorer, då vidare de hittills tillämpade prisen ej synts utskottet för höga, och då slutligen frågan om utsyningsrättens bibehållande redan är på grund av en ansökan, vilken även motionären underskrivit, föremål för Kungl. Maj:ts prövning, saknar utskottet skäl hemställa om bifall till motionen.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att herr Anderssons i Knäppinge förevarande motion, nr 60, icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 7 juli 1914.

På utskottets vägnar:

W. BÄCKSTRÖM.

I förevarande ärendes slutbehandling hava inom utskottet deltagit: herrar *Bäckström, Leksell, Rosenqvist, Nilsson i Kristianstad, Andersson i Resebo,¹⁾ Lindqvist i Kosta, Holm, Sandberg, Åkerlindh och Anderson i Knapasjö.*

¹⁾ Icke närvarit vid utlåtandets justering.